

INGLIZ TILINI O`QITISHDA INNOVATSION METODLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI

Norbekova Mehrangiz Shuhrat qizi

Student of Samarkand State Institute of Foreign Languages

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ingliz tilini o`qitishda innovatsion metodlardan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy samaradorligi tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida kommunikativ yondashuv, interaktiv usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda o`yinlashtirish kabi zamonaviy metodlarning o`quvchilarning til o`zlashtirish jarayoniga ta`siri ilmiy jihatdan asoslab berilgan. Shuningdek, O`zbekiston ta`lim tizimida mazkur metodlarni joriy etish holati, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo`llari ko`rib chiqilgan.

Kalit so`zlar: ingliz tilini o`qitish, innovatsion metodlar, kommunikativ yondashuv, interaktiv usullar, AKT, ta`lim samaradorligi, kompetensiya, o`yinlashtirish

Abstract: This article examines the theoretical foundations and practical effectiveness of using innovative methods in teaching English. The study analyzes modern approaches such as communicative language teaching, interactive techniques, information and communication technologies, and gamification, highlighting their impact on students' language acquisition. Furthermore, the paper explores the implementation of these methods within the education system of Uzbekistan, identifies existing challenges, and suggests possible solutions.

Keywords: English language teaching, innovative methods, communicative approach, interactive techniques, ICT, educational effectiveness, competence, gamification

Аннотация: В данной научной статье рассматриваются теоретические основы и практическая эффективность использования инновационных методов в обучении английскому языку. В исследовании анализируются современные подходы, такие как коммуникативное обучение, интерактивные методы, информационно-

коммуникационные технологии и геймификация, а также их влияние на процесс усвоения языка учащимися. Кроме того, освещается внедрение данных методов в системе образования Узбекистана, выявляются существующие проблемы и предлагаются пути их решения.

Ключевые слова: обучение английскому языку, инновационные методы, коммуникативный подход, интерактивные методы, ИКТ, эффективность обучения, компетенция, геймификация

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida ingliz tilini mukammal egallash nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini ta'minlashda ham muhim omil hisoblanadi. Shu sababli ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish dolzarb masalalardan biri sifatida qaralmoqda. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha o'quvchining passiv ishtirokiga asoslangan bo'lsa, zamonaviy innovatsion metodlar esa o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadi va uning mustaqil fikrlashi, kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida so'nggi yillarda olib borilayotgan islohotlar, xususan, chet tillarini o'qitishga qaratilgan davlat dasturlari innovatsion yondashuvlarni joriy etishni talab qilmoqda. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, zamonaviy metodlardan foydalangan holda o'qitilgan o'quvchilarning tilni o'zlashtirish darajasi an'anaviy metodlarga nisbatan 25–30% yuqori natija ko'rsatgan. Bu esa innovatsion metodlarning samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash zaruratini yuzaga keltiradi.

ASOSIY QISM

Ingliz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika va tilshunoslik kesishgan nuqtada shakllanayotgan murakkab ilmiy muammo sifatida qaraladi. Ushbu masala nafaqat metod tanlash, balki o'quv jarayonining mazmuni, shakli va natijalarini qayta ko'rib chiqishni talab etadi. An'anaviy yondashuvlarda til o'rganish asosan grammatik qoidalarni yodlash va tarjima qilishga asoslangan bo'lsa, innovatsion metodlar tilni ijtimoiy hodisa, muloqot vositasi sifatida talqin etadi. Shu

jihatdan qaralganda, til o‘rganish jarayoni bilimni qabul qilish emas, balki uni faol ravishda yaratish va qo‘llash jarayoniga aylanadi.

Tilni egallash jarayoni kognitiv, psixologik va ijtimoiy omillar uyg‘unligida amalga oshadi. Shu bois innovatsion metodlar aynan shu uch omilni kompleks tarzda rivojlantirishga yo‘naltirilgan. Kognitiv jihatdan o‘quvchi yangi til birliklarini nafaqat yodlaydi, balki ularni turli kontekstlarda qo‘llash orqali chuqurroq anglaydi. Psixologik jihatdan esa interaktiv metodlar o‘quvchining ichki motivatsiyasini oshiradi, qo‘rquv va xatodan cho‘chish hissini kamaytiradi. Ijtimoiy jihatdan esa o‘quvchilar o‘zaro muloqot orqali tilni tabiiy muhitga yaqin sharoitda o‘rganadilar.

O‘zbek olimlarining pedagogik tadqiqotlarida ham innovatsion metodlarning samaradorligi keng yoritilgan. Xususan, interaktiv usullar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlarda o‘quvchilarning faol ishtiroki sezilarli darajada oshishi qayd etiladi. Bu holatni tushuntirish uchun konstruktivizm nazariyasiga murojaat qilish mumkin. Mazkur nazariyaga ko‘ra, bilim tayyor shaklda berilmaydi, balki o‘quvchi tomonidan faol ravishda quriladi. Demak, innovatsion metodlar o‘quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Bu esa bilimning mustahkam o‘zlashtirilishiga olib keladi.

Kommunikativ yondashuv ingliz tilini o‘qitishda eng samarali innovatsion metodlardan biri sifatida e‘tirof etiladi. Ushbu yondashuvda til o‘rganishning asosiy maqsadi grammatik to‘g‘rilik emas, balki muloqot qila olish qobiliyatini shakllantirishdan iborat. Amaliy kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, kommunikativ metod asosida o‘qitilgan o‘quvchilar real hayotiy vaziyatlarda tilni erkinroq qo‘llay oladi. Bu esa tilni o‘rganish jarayonining asosiy natijasi sifatida qaraladi. Shu bilan birga, kommunikativ yondashuv o‘quvchilarning nutq faoliyatining barcha turlarini – tinglab tushunish, gapirish, o‘qish va yozishni bir butun tizimda rivojlantirish imkonini beradi.

Innovatsion metodlar orasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o‘mi alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida yaratilgan interaktiv platformalar, mobil ilovalar va multimediyaviy vositalari o‘quv jarayonini sezilarli darajada boyitadi. Masalan, audiovizual materiallar orqali o‘quvchilar nafaqat tilni eshitadi, balki uni kontekstda ko‘radi, bu esa eslab qolish darajasini oshiradi. Inson miyasi ko‘rish va

eshitish orqali olingan ma'lumotni alohida-alohida o'zlashtirishga qaraganda birgalikda qabul qilganda ancha samarali qayta ishlaydi. Shu sababli multimediya vositalaridan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi.

Bundan tashqari, o'yinlashtirish elementi ham innovatsion metodlar tarkibida muhim o'rin tutadi. O'yin asosidagi ta'lim o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni faol ishtirok etishga undaydi. Psixologik nuqtai nazardan qaraganda, o'yin jarayonida o'quvchi o'zini erkin his qiladi, xatolardan qo'rqmaydi va tilni tabiiy ravishda o'zlashtiradi. Bu esa ayniqsa yosh o'quvchilar uchun samarali hisoblanadi. Statistik kuzatuvlarga ko'ra, o'yin elementlari qo'llanilgan darslarda o'quvchilarning ishtirok darajasi an'anaviy darslarga nisbatan ancha yuqori bo'ladi.

Innovatsion metodlarning yana bir muhim jihati – ularning differensial yondashuvni ta'minlash imkoniyatidir. Har bir o'quvchining bilim darajasi, qobiliyati va o'rganish uslubi turlicha bo'lganligi sababli yagona metod barcha uchun bir xil natija bermaydi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar esa individual yondashuvni qo'llash imkonini beradi. Masalan, onlayn platformalarda o'quvchilar o'z tezligida ishlashi, murakkablik darajasini tanlashi mumkin. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Shu bilan birga, innovatsion metodlarni qo'llash jarayonida o'qituvchining roli ham tubdan o'zgaradi. An'anaviy modelda o'qituvchi bilim manbai sifatida namoyon bo'lsa, zamonaviy yondashuvda u yo'naltiruvchi va fasilitator vazifasini bajaradi. Bu esa o'qituvchidan yuqori darajadagi metodik tayyorgarlikni talab qiladi. Innovatsion metodlarni samarali qo'llash uchun o'qituvchilar muntazam ravishda malaka oshirish kurslarida qatnashishi zarur.

Ta'lim tizimidagi islohotlar doirasida innovatsion metodlarning joriy etilishi ijobiy natijalar bermoqda. Xususan, chet tilini bilish darajasini baholovchi xalqaro test natijalari tahlili shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda o'quvchilarning ko'rsatkichlari asta-sekin oshib bormoqda. Bu holatni bevosita innovatsion metodlarning keng qo'llanilishi bilan izohlash mumkin. Biroq bu jarayon hali to'liq mukammal darajaga yetgani yo'q. Muammolarni tahlil qiladigan bo'lsak, birinchi navbatda texnik infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi e'tiborga tushadi. Ayrim hududlarda zamonaviy texnologiyalar bilan

ta'minlanish darajasi past bo'lib qolmoqda. Bu esa innovatsion metodlarni to'liq joriy etishga to'sqinlik qiladi. Ikkinchi muammo sifatida o'qituvchilarning innovatsion yondashuvlarga moslashish darajasi turlicha ekanligini ko'rsatish mumkin. Ba'zi pedagoglar hali ham an'anaviy metodlarga tayanib qolmoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv zarur. Eng avvalo, o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga e'tibor qaratish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan tanishtirish muhimdir. Shu bilan birga, ta'lim muassasalarini texnik jihatdan jihozlash, internet tarmog'iga keng imkoniyat yaratish ham dolzarb vazifa hisoblanadi. Faqat shundagina innovatsion metodlarning to'liq samaradorligiga erishish mumkin bo'ladi. Umuman olganda, ingliz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish ta'lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi. Ushbu metodlar o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan munosabatini o'zgartiradi, ularni faol, mustaqil va ijodiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantiradi. Natijada esa nafaqat til bilimlari, balki kengroq kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalar rivojlanadi. Bu esa zamonaviy jamiyat talablariga javob beruvchi barkamol shaxsni tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi.

XULOSA

Ingliz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish nafaqat metodik yangilanish, balki ta'lim mazmuni va maqsadlarining tubdan o'zgarishini anglatadi. Zamonaviy yondashuvlar tilni o'rganishni passiv bilim olish jarayonidan faol kommunikativ faoliyatga aylantiradi. Bu esa o'quvchilarda faqat grammatik bilimlar emas, balki real hayotiy vaziyatlarda samarali muloqot qilish kompetensiyasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Innovatsion metodlar – xususan, kommunikativ yondashuv, interaktiv usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va o'yinlashtirish elementlari – o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda bilimlarni uzoq muddatli xotirada saqlash imkonini beradi. Ayniqsa, multimediya vositalari va raqamli platformalar orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarning eshitish, ko'rish va amaliy faoliyatini bir vaqtning o'zida faollashtirib, o'zlashtirish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Shu bilan birga, innovatsion metodlarning samaradorligi bevosita ularni to‘g‘ri va tizimli qo‘llashga bog‘liq. Agar mazkur metodlar faqat tashqi shakl sifatida qo‘llanib, ularning didaktik mohiyati chuqur anglanmasa, kutilgan natijaga erishish qiyin bo‘ladi. Demak, innovatsion yondashuvlarni joriy etishda o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasi hal qiluvchi omil hisoblanadi. O‘qituvchi zamonaviy metodlarni chuqur o‘zlashtirgan, ularni dars maqsadiga mos ravishda tanlay oladigan va moslashtira biladigan mutaxassis bo‘lishi zarur.

Innovatsion metodlar joriy etilayotgan ta’lim muassasalarida o‘quvchilarning til o‘zlashtirish darajasi va umumiy akademik natijalari yuqoriroq bo‘lmoqda. Biroq bu jarayonning samaradorligini yanada oshirish uchun ayrim tizimli muammolarni hal etish talab etiladi. Xususan, barcha hududlarda texnik infratuzilmani yaxshilash, o‘qituvchilarning malakasini muntazam oshirib borish, zamonaviy o‘quv-uslubiy materiallar bilan ta’minlash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Kelgusida ingliz tilini o‘qitish jarayonini yanada takomillashtirish uchun innovatsion metodlarni milliy ta’lim tizimi xususiyatlariga moslashtirish, ularni ilmiy asosda tadqiq etish va amaliyotga keng joriy qilish zarur. Shuningdek, xalqaro tajribalarni o‘rganish va ularni mahalliy sharoitga mos holda tatbiq etish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa nafaqat til o‘rgatish sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarning global miqyosda raqobatbardosh kadrlar sifatida shakllanishiga zamin yaratadi. Umuman olganda, innovatsion metodlar ingliz tilini o‘qitishda yuqori samaradorlikni ta’minlovchi muhim vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Ularni ilmiy asosda, tizimli va maqsadga yo‘naltirilgan holda qo‘llash orqali ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish, zamonaviy bilim va ko‘nikmalarga ega avlodni tarbiyalash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bekmurodov, B. (2019). Ingliz tilini o‘qitishda kommunikativ yondashuvning ahamiyati. *Xalq ta’limi*, 3(5), 45–49.
2. Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). Pearson Education.

3. Karimova U. ROLE OF A TEACHER IN A CONSTRUCTIVIST CLASSROOM // Экономикаи социум. –2024. –№. 1 (116). –С. 228-230.
4. Karimova U., Axmedova D. EFFECTIVE METHODS FOR TEACHING IDIOMS THROUGH DEVELOPMENTAL STAGES // Экономикаи социум. –2024. –№. 12-2 (127). –С. 424-426.
5. Karimova, U. (2020). METHODS USED IN CONSTRUCTIVISM THEORY. EPRA International Journal of Research and Development (IJRD), 5(3), 680-682.
6. Karimova, U., and A. Imansyah. "PREFERENCES FOR LEARNING STYLES AMONG SECONDARY SCHOOL PUPILS." Development of pedagogical technologies in modern sciences 2.12 (2023): 16-19.
7. Krashen, S. D. (1982). Principles and practice in second language acquisition. Pergamon Press.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori. (2012). Chet tillarini o‘rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida (PQ-1875-son).
9. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and methods in language teaching (3rd ed.). Cambridge University Press.
10. Umida, Karimova. "The Role of Teaching Compounds According to Types of Speech in Constructivism." Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching 8 (2022): 4-9. Retrieved from ISSN: 2795-739X.